

Оцінка якості життя у жінок високого кардіологічного ризику з варикозною хворобою у післяпологовому періоді

В.В. Баранова, А.Ю. Ліманська, Ю.В. Давидова

ДУ «Інститут педіатрії, акушерства і гінекології НАМН України», м. Київ

PERINATOLOGY AND PEDIATRIC. UKRAINE. 2017.3(71):15-21; doi 10.15574/PP.2017.71.15

Мета – оцінити якість життя пацієнток високого кардіологічного ризику та з варикозною хворобою у післяпологовий період; встановити фізичний та психологічний профіль жінок у перші місяці після пологів; розробити комплексний підхід до корекції психологічних та клінічних змін.

Пацієнти та методи. У дослідження включено 128 жінок із серцево-судинними захворюваннями I класу ВНО, в яких під час вагітності діагностовано варикозну хворобу та яким призначено запропонований комплекс лікувально-профілактичних заходів (основна група). Групу порівняння становили 64 жінки із серцево-судинними захворюваннями I класу ВНО, які отримували рутинні заходи. Усім жінкам проведено УЗД поверхневих вен і прохідності глибоких вен нижніх кінцівок, оцінювання параметрів згортувальної системи крові. У роботі з жінками використано методики тілесно-орієнтованої терапії, музикотерапії, дихальні практики та індивідуальні бесіди з клінічним психологом. У дослідженні використано самостійно розроблену анкету щодо самооцінки емоційного та фізичного стану жінки, опитувальник PHQ 9 для скринінгової діагностики депресивного стану, опитувальник Спілбергера–Ханіна для діагностики особистісної та реактивної тривожності, опитувальник SF-36 для оцінювання якості життя.

Результати. Проведення комплексного психологічного супроводу вагітності в жінок із серцево-судинними захворюваннями і варикозною хворобою дозволяє на ранньому етапі виявити певні порушення психоемоційного стану таких жінок і розробити програму психокорекції. Застосування венотоніку Флебодія 600, який має антиоксидантну та гемореологічну активність, цілеспрямований тонізуючий вплив на периферичні вени, а також системний венотонічний ефект, в основній групі пацієнток сприяє не лише поліпшенню функціонування вен, але й, за рахунок подолання порушень мікроциркуляції, мінімізує виникнення певних акушерських ускладнень, у тому числі гіпертензивних розладів і загрози переривання вагітності.

Висновки. З урахуванням мультифакторності виникнення варикозної хвороби під час вагітності, а також необхідності розробки комплексного підходу до профілактики та лікування судинних розладів у жінок із серцево-судинною патологією науково обґрунтовано та розроблено комплекс лікувально-профілактичних заходів із включенням санологічних, медичних і психологічних складових, що сприяло поліпшенню якості життя жінок під час вагітності та в післяпологовий період.

Ключові слова: вагітні, високий кардіологічний ризик, варикозна хвороба.

Варикозне розширення вен нижніх кінцівок (ВВ) під час першої вагітності розвивається приблизно у 30–40% жінок, які не мали явищ тромбозу та ВВ до вагітності. Даний процес найчастіше відбувається в сафено-підколінній і сафено-стегновій ділянках, а також у перфорантних венах, які з'єднують поверхневі та глибокі венозні системи уздовж усієї довжини ніг, де є неадекватне венозне повернення [3, 6].

У більшості здорових жінок у післяпологовий період ВВ зазвичай має тенденцію до зникнення або зменшення розміру протягом місяця. Дуплексне сканування стало еталонним неінвазивним дослідженням для підтвердження діагнозу та анатомічної і гемодинамічної оцінки венозних захворювань нижніх кінцівок [1, 6].

Високий рівень поширеності ВВ у вагітних пов'язаний зі збільшенням об'єму циркулюючої крові, модифікацією венозного тонуусу гладеньких м'язів унаслідок дії високих рівнів прогестерону, обструкцією венозного повернення нижньої кінцівки через механічний тиск вагітної матки, зменшенням осмотичного тиску плазми і, нарешті, зі спадковою схильністю (42%, якщо на ВВ страждає один із батьків вагітної, 89% – якщо обидва). Ізольований або кумулятивний ефект цих факторів під час вагітності призводить до венозного розтягнення та виникнення клапанної некомпетентності [3, 5, 6, 7].

Симптоми ВВ варіюються від сверблячки, набряків ніг до ниючого болю, нічних судом, парестезії. Усе це може приводити до неспокою, депресії, негативно впливати на якість життя.

Наразі існують опитувальники для кардіологічних, онкологічних, психіатричних, ендокринологічних пацієнтів. Однак не проводиться оцінка в акушерстві, хоча в клініці екстрагенітальної патології оцінка якості життя набуває унікального значення, адже до уваги береться не тільки адаптація вагітної в повсякденному житті, але й адаптація до основного захворювання, станів, які виникли після пологів, що чинить значний вплив на соматичний і психологічний стан пацієнтки [4].

Значна увага приділяється за останні роки застосуванню венотоніків під час вагітності. За даними французького епідеміологічного дослідження EFEMERIS (база даних стосовно прописаних та розподілених компенсаторних ліків під час вагітності) виявлено, що за три роки 8998 жінок (24%, 1-ша група) отримали хоча б один рецепт для венотонічних засобів під час вагітності, у тому числі в період органогенезу в 1200 випадках. Найбільш широко використовувались діосмін, гесперидин і троксерутин. У результаті порівняння аналізу перебігу вагітності та її наслідків із такими для 27,963 жінок, яким ці препарати не були призначені під час вагітності (2-га група), доведено, що живонародження відбулось у першій групі в 98,4% проти 93,6% у другій, але ускладнення вагітності в першій

групі становили 1,6% проти 6,4% (мимовільний викидень, позаматкова вагітність, внутрішньоутробна смерть плода). Ризики припинення вагітності (HR=0,71 (0,60–0,84)) та недоношеність (HR=0,82 (0,73–0,93)) залишалися значно нижчими в жінок, у яких застосовувалися венотоніки, водночас у групі новонароджених, матері яких отримали венотоніки під час органогенезу, частота мальформацій становила 3,4% порівняно з 3,0% у контрольній групі (ORa=1,134 (0,893–1,472)). Ризик неонатальних захворювань у 1-й групі не підвищувався – 4,9% проти 6,1% у другій групі (ORa=1,07 (0,95–1,20)). Результати даного масштабного дослідження свідчать про відсутність негативного впливу застосування венотоніків під час вагітності на стан плода і новонародженого, перебіг та кінець вагітності [2].

У жінок із серцево-судинними захворюваннями необхідно мінімізувати можливий вплив інших негативних факторів, тому профілактиці ВВ у даній групі жінок слід приділяти окрему увагу.

На нашу думку, для даної групи жінок підхід до профілактики та лікування ВВ під час вагітності та в післяпологовий період має бути комплексним, таким, що включає психологічний, медичний супровід, що сприятиме значному підвищенню якості життя таких жінок.

Мета дослідження – оцінити якість життя пацієнток високого кардіологічного ризику та з варикозною хворобою в післяпологовий період; встановити фізичний та психологічний профіль жінок у перші місяці після пологів; розробити комплексний підхід до корекції психологічних та клінічних змін.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

У дослідження включено 128 жінок із серцево-судинними захворюваннями I класу WHO, в яких під час вагітності діагностовано варикозну хворобу та яким призначено запропонований комплекс лікувально-профілактичних заходів (основна група). Групу порівняння становили 64 жінки із серцево-судинними захворюваннями I класу WHO, які отримували рутинні заходи. Усім жінкам проведено УЗД поверхневих вен і прохідності глибоких вен нижніх кінцівок, оцінку параметрів згортувальної системи крові. Вагітні з діагностованим АФС і вродженими тромбофіліями, ті, які приймають антикоагулянтну терапію, до дослідження не включались. В обох групах жінки очікували на народження першої дитини.

Запропонований комплекс лікувально-профілактичних заходів включав: консультацію медичного психолога в другому триместрі вагітності; оцінку психоемоційного стану жінки; рекомендації стосовно компресійної білизни, застосування венотоніку Флебодія (1 таблетка вранці

протягом 2 місяців). Усім жінкам рекомендовано у післяпологовий період стежити за візуальними змінами вен нижніх кінцівок, надано інформацію про небезпечні симптоми венозних ускладнень, які свідчать про запальні та тромботичні захворювання, надано рекомендації з характеру харчування та рухового режиму, розвантаження нижніх кінцівок під час сидіння, масажу, регуляції надмірної ваги, набраної під час вагітності. Усім жінкам надано опитувальники для самооцінки стану.

Жінкам як основної, так і контрольної груп запропоновано заповнити стимульний матеріал та в подальшому жінкам основної групи пройти програму психофізіологічної реабілітації. Група порівняння вела звичний спосіб життя вагітної та породіллі, не використовувала методів психокорекції та реабілітації. Розроблена групова програма психологічної підтримки розрахована на два місяці по два дні на тиждень. Після закінчення програми проведено тестування для визначення ефективності медичного та психологічного супроводу.

У своїй роботі з жінками використано методики тілесно-орієнтованої терапії, музикотерапії, дихальні практики та індивідуальні бесіди з клінічним психологом. Індивідуальні бесіди з клінічним психологом дають змогу визначити точки опори психокорекції та оцінювати проміжні результати психотерапевтичної роботи.

Повторне дослідження проведено через чотири тижні після пологів. Такий термін обрано для проходження первинної адаптації після пологів, налагодження грудного вигодовування та уникнення впливу первинного гормонального фону на психологічний та емоційний стан.

У дослідженні використано самостійно розроблену анкету щодо самооцінки емоційного та фізичного стану жінки, опитувальник PHQ 9 для скринінгової діагностики депресивного стану, опитувальник Спілбергера–Ханіна для діагностики особистісної та реактивної тривожності, опитувальник SF-36 для оцінки якості життя.

Опитувальник SF-36 для оцінки якості життя відображає загальний стан та ступінь задоволеності різними, важливими для людини сторонами життєдіяльності, на які впливає стан здоров'я. Анкета містить 36 запитань, згрупованих у 8 шкал: фізичне функціонування (PF); рольове функціонування, зумовлене фізичним станом (RP); больові відчуття (BP); загальний стан здоров'я (GH); життєздатність (суб'єктивна оцінка своїх сил та життєвої енергії) (VT); соціальне функціонування (SF); рольове функціонування, зумовлене емоційним станом (RE); психічне здоров'я (MH). Шкала балів становить від 0 до 100, чим вищий показник, тим краща оцінка рівня життя пацієнта. Загальна кількість балів визначає дві групи життя пацієнта: фізичний та психологічний компонент здоров'я (PH та MH).

Таблиця 1

Перебіг вагітності та пологів у жінок досліджуваних груп (%)

Параметр	Основна група (n=128)	Група порівняння (n=64)
Народження в терміні 37-40 тижнів	94,5	90,6
Народження дітей з оцінкою за шкалою Апгар нижче 7 балів на 1 хв	4,03*	10,9
Прееклампсія	3,9**	12,5
Загроза переривання вагітності	9,3**	23,4
Загроза передчасних пологів	7,03*	17,2
Абдомінальне розродження	8,6*	17,2
Епізіотомія	7,03*	15,6

Примітки: * – різниця показників щодо групи порівняння достовірна, p<0,05; ** – різниця показників щодо групи порівняння достовірна, p<0,001.

Основні скарги пацієнок у післяпологовому періоді (%)

Скарги	Основна група (n=128)	Група порівняння (n=64)
Емоційна лабільність	42,9*	84,3
Порушення сну	43,8*	75,0
Відчуття втоми	32,9*	81,3
Невдоволеність власним тілом	14,1*	25,0
Больові відчуття в нижніх кінцівках	8,6*	23,4
Посилення симптомів ВВ	7,1*	19,8

Примітка: * – різниця показників щодо групи порівняння достовірна (p<0,05).

Таблиця 3

Рівень тривожності за методикою Спілбергера–Ханіна (%)

Тривожність	Основна група (n=128)	Група порівняння (n=64)
Особистісна	48,4	59,3
Реактивна	38,3	46,8

Опитувальник RHO 9 є скринінговою методикою для діагностики депресії та стану здоров'я, містить 9 запитань, які стосуються загального стану пацієнта та емоційної складової.

Опитувальник Спілбергера–Ханіна містить два блоки запитань щодо діагностики реактивної та особистісної тривожності, кожен блок складається з 20 запитань.

Дослідження виконано відповідно до принципів Гельсінської Декларації. Протокол дослідження ухвалено Локальним етичним комітетом усіх зазначених у роботі установ. На проведення досліджень отримано поінформовану згоду жінок.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Аналіз перебігу вагітності та пологів наведено в таблиці 1.

Як видно з даних таблиці 1, у жінок основної групи значно менша частота ускладнень перебігу вагітності, пологів та порушень стану новонародженого. Привертає увагу значно нижчий показник частоти прееклампсії та загрози переривання вагітності в основній групі. Це може бути пов'язане саме з комплексністю підходу: поєднання ангіопротекторних властивостей препарату Флебодія (позитивний вплив на мікроциркуляцію, блокування вироблення вільних радикалів, поліпшення лімфоток, значний вплив на венозне повернення) і поліпшення психоемоційного стану вагітних у результаті проведення психологічного супроводу вагітної досвідченим медичним психологом.

Таблиця 4

Результати оцінки депресивності за методикою RHO 9 (%)

Показник	Основна група (n=128)	Група порівняння (n=64)
Пограничні значення	21,8	39,1
Депресивність	0,8	6,3

На першому етапі дослідження проведено аналіз основних скарг пацієнок у післяпологовий період (табл. 2).

За даними таблиці 2, післяпологовий період є як фізіологічним, так і психологічним випробуванням для жінки. Однак в основній групі достовірно нижча частота симптомів перевтоми, невдоволеності власним тілом, больових відчуттів. Слід зазначити, що в основній групі жінок майже удвічі нижча частота проведення оперативного розродження та застосування епізіотомії, що позитивно впливає на післяпологову адаптацію.

Аналіз рівня тривожності свідчить про завищені показники реактивної та особистісної тривожності, що пов'язано з новою соціальною роллю матері, а також наявністю фізичного дискомфорту, пов'язаного з проявами ВВ. Слід зазначити, що в основній групі відмічається позитивна тенденція до зниження рівня тривожності (табл. 3).

За результатами опитування за скринінговою методикою RHO 9, у жінок досліджених груп відмічаються як субдепресивні, так і депресивні стани, однак в основній групі ці показники достовірно нижчі (табл. 4).

Особливу увагу ми приділили визначенню якості життя пацієнок. Оскільки саме це дослідження є основним в оцінці якості клінічної та психологічної терапії. Результати первинного (до початку лікування та психокорекції) обстеження наведено в таблиці 5.

Як видно з даних таблиці 5, стартові показники в обох групах майже однакові.

Таблиця 5

Оцінка якості життя жінок досліджуваних груп до початку імплементації комплексу лікувально-профілактичних заходів

Показник	Основна група	Контрольна група
Фізичне функціонування	48±2,4	51±2,1
Рольове функціонування (фізичний аспект)	53±3,1	51±2
Біль	57±3,2	54±1
Загальний стан здоров'я	61±3,2	60±3,1
Життєздатність	59±3,2	58±2,4
Соціальне функціонування (психічний аспект)	56±2,8	58±2
Психічне здоров'я	68±3,6	53±3,4

Оцінка якості життя жінок досліджуваних груп після проведення комплексу лікувально-профілактичних заходів

Показник	Основна група	Група порівняння
Фізичне функціонування	68±2,4*	41±2,1
Рольове функціонування (фізичний аспект)	53±3,1*	32±2,3
Біль	12±3,2**	54±1
Загальний стан здоров'я	61±3,2*	32±3,1
Життєздатність	79±3,2**	34±2,4
Соціальне функціонування (психічний аспект)	78±2,1*	54±2,1
Психічне здоров'я	78±3,1*	53±3,4

Примітки: * – різниця показників щодо групи порівняння достовірна, $p < 0,05$; ** – різниця показників щодо групи порівняння достовірна, $p < 0,001$.

Результати оцінки якості життя жінок основної групи та групи порівняння після проведеного комплексу лікувально-профілактичних заходів наведено в таблиці 6.

Суб'єктивна оцінка власного стану та функціональної спроможності, соціалізації в жінок основної групи значно підвищилась. Водночас показники групи порівняння були навіть гіршими, ніж під час вагітності.

ВИСНОВКИ

Варикозна хвороба нижніх кінцівок під час вагітності має мультифакторну природу, її частота становить 30–40%, що потребує розробки комплексу лікувально-профілактичних заходів під час вагітності та в постнатальний період, включаючи зміни способу життя, проведення медикаментозного лікування і психологічного супроводу вагітної та породіллі.

У жінок високого кардіологічного ризику та ВВ при першій вагітності необхідно проводити УЗД вен нижніх кінцівок із метою оцінки функціонального стану поверхневих вен та прохідності глибоких вен, що дасть змогу належним чином проводити комплекс лікувально-профілактичних заходів щодо ВВ.

Оценка качества жизни у женщин высокого кардиологического риска с варикозной болезнью в послеродовом периоде В.В. Баранова, А.Ю. Лиманская, Ю.В. Давыдова

Цель – оценить качество жизни пациенток высокого кардиологического риска и с варикозной болезнью в послеродовой период; установить физический и психологический профиль женщин в первые месяцы после родов; разработать комплексный подход к коррекции психологических и клинических изменений.

Пациенты и методы. В исследование включены 128 женщин с сердечно-сосудистыми заболеваниями I класса WHO, у которых во время беременности диагностирована варикозная болезнь и которым назначен комплекс лечебно-профилактических мероприятий (основная группа). Группу сравнения составили 64 женщины с сердечно-сосудистыми заболеваниями I класса WHO, которые получали рутинные мероприятия. Всем женщинам проведено УЗИ поверхностных вен и проходимость глубоких вен нижних конечностей, оценку параметров свертывающей системы крови. В работе с женщинами использованы методики телесно-ориентированной терапии, музыкотерапии, дыхательные практики и индивидуальные беседы с клиническим психологом. В исследовании использованы самостоятельно разработанная анкета относительно самооценки эмоционального и физического состояния женщины, опросник PHQ 9 для скрининговой диагностики депрессивного состояния, опросник Спилберге-

Застосування венотоніку Флебодія 600, який має антиоксидантну та гемореологічну активність, цілеспрямований тонізуючий вплив на периферичні вени, а також системний венотонічний ефект, у даній групі пацієток сприяє не лише поліпшенню функціонування вен, але й, за рахунок подолання порушень мікроциркуляції, мінімізує виникнення певних акушерських ускладнень, у тому числі гіпертензивних розладів і загрози переривання вагітності.

Проведення комплексного психологічного супроводу вагітності в жінок із серцево-судинними захворюваннями і ВВ дозволяє на ранньому етапі виявити певні порушення психоемоційного стану таких жінок і розробити програму психокорекції.

Урахування мультифакторності виникнення ВВ під час вагітності, усвідомлення необхідності розробки комплексного підходу до профілактики та лікування судинних розладів у жінок із серцево-судинною патологією зумовило наукове обґрунтування та розробку комплексу лікувально-профілактичних заходів із включенням санологічних, медичних і психологічних складових, що сприяло поліпшенню якості життя жінок під час вагітності та в післяпологовий період.

ра–Ханина для диагностики личностной и реактивной тревожности, опросник SF-36 для оценки качества жизни.

Результаты. Проведение комплексного психологического сопровождения беременности у женщин с сердечно-сосудистыми заболеваниями и варикозной болезнью позволяет на раннем этапе выявить определенные нарушения психоэмоционального состояния таких женщин и разработать программу психокоррекции.

Применение венотоника Флебодия 600, который имеет антиоксидантную и гемореологическую активность, целенаправленное тонизирующее влияние на периферические вены, а также системный венотонический эффект, в основной группе пациенток способствует не только улучшению функционирования вен, но и, за счет преодоления нарушений микроциркуляции, минимизирует возникновение определенных акушерских осложнений, в том числе гипертензивных расстройств и угрозы прерывания беременности.

Выводы. С учетом мультифакторности возникновения варикозной болезни во время беременности, а также необходимости разработки комплексного подхода к профилактике и лечению сосудистых расстройств у женщин с сердечно-сосудистой патологией научно обоснован и разработан комплекс лечебно-профилактических мероприятий с включением санологических, медицинских и психологических составляющих, что способствовало улучшению качества жизни женщин во время беременности и в послеродовой период.

Ключевые слова: беременные, высокий кардиологический риск, варикозная болезнь.

Quality of life assessment in women with high risk of cardiologic and varicose vein diseases in postpartum period

V.V. Baranova, A.Yu. Limanskaya, Yu.V. Davydova

Objective is to assess the quality of life of the high-risk patients of cardiologic and varicose vein diseases in postpartum period; to establish the physical and psychological profile of women in the first months after childbirth; to develop a comprehensive approach to the correction of psychological and clinical changes.

Material and methods. The research included 128 women with cardiovascular diseases of grade I according to WHO, in whom across the pregnancy varicose vein disease was diagnosed and they were administered the proposed complex of medical-preventive measures (the main group). The comparison group comprised 64 women with cardiovascular diseases of grade I (WHO), who received a routine treatment. All women were provided ultrasound of superficial veins and patency of deep veins of lower extremities, blood coagulation analyses. The methods of body-oriented therapy, music therapy, breathing techniques and individual counselling of clinical psychologist are used in management of these women. In this research the self-developed questionnaire on the women's self-esteem of emotional and physical condition, the Patient Health Questionnaire (PHQ)-9 for screening diagnostics of

depression, Spielberger-Khanin Anxiety Scale to identify personal and state anxiety, the questionnaire SF36 for assessment of the quality of life were used.

Results. Comprehensive psychological follow-up of the pregnant women with cardiovascular and varicose vein diseases allows detecting the certain violations of psychoemotional status at an early stage of such women and establishing the program of psychocorrection.

The use of vein tonic Phlebodia 600, which has antioxidant and haemorrhagic effects, tonic influence on peripheral veins, as well as system venotonic effect; in the main group it contributes not only to the improving of vein functioning, but due to overcoming the violations of microcirculation, it minimizes the emergence of certain obstetrical complications, including hypertension and threatening miscarriage.

Conclusions. Taking into account the set of factors of varicose vein disease origin across the pregnancy, as well as the need to develop a comprehensive approach to the prevention and treatment of vascular disorders in women with cardiovascular pathology, there was scientifically substantiated and developed a complex of medical and preventive measures using sanological, medical and psychological components, which contributed to the improvement of the quality of life of women across the pregnancy and in postpartum period.

Key words: pregnant women, high cardiologic risk, varicose disease.

Сведения об авторах

Баранова Виктория Владимировна – ГУ «Институт педиатрии, акушерства и гинекологии НАМН Украины», 04050, г. Киев, ул. П. Майбороды, 8

Лиманская Алиса Юрьевна – ГУ «Институт педиатрии, акушерства и гинекологии НАМН Украины», 04050, г. Киев, ул. П. Майбороды, 8; тел.: (044) 484-18-71

Давыдова Юлия Владимировна – ГУ «Институт педиатрии, акушерства и гинекологии НАМН Украины», 04050, г. Киев, ул. П. Майбороды, 8; тел.: (044) 484-18-71

СПИСОК ЛІТЕРАТУРА

1. Biomechanical response of varicose veins to elastic compression: a numerical study / C.P. Rohan, P. Badel, B. Lun [et al.] // J. Biomech. – 2013. – Vol. 46 (3). – P. 599–603.
2. First epidemiological data for venotonics in pregnancy from the EFMERIS database / I. Lacroix, A.B. Beau, C. Hurault-Delarue [et al.] // Phlebology. – 2016. – Jun.; Vol. 31 (5). – P. 344–348.
3. Goulart V.B. Anatomical and physiological changes in the venous system of lower limbs in pregnant women and findings associated with the symptomatology / V.B. Goulart, A.C.V. Cabral, Z. Reis // Arch. Gynecol. Obstet. – 2013. – Vol. 288. – P. 73–78. Google Scholar CrossRef, Medline.
4. Hemodynamic changes at the saphenofemoral junction during the application of a below-knee graduated compression stocking / C.R. Lattimer, M. Azzam, E. Kalodiki, G. Geroulakos // Dermatol. Surg. – 2012. – Vol. 38 (12). – P. 1991–1997.
5. Lohr J.M. Venous disease in women: epidemiology, manifestations, and treatment / J.M. Lohr, R.L. Bush // J. Vasc. Surg. – 2013. – Vol. 57. – 37S–45S. Google Scholar CrossRef, Medline.
6. Postpartum Varicose Veins: Supplementation with Pycnogenol or Elastic Compression-A 12-Month Follow-Up. / G. Belcaro, M. Dugall, R. Luzzi [et al.] // Int. J. Angiol. – 2017. – Mar.; Vol. 26 (1). – P. 12–19. doi: 10.1055/s-0033-1363784. Epub 2014 May 29.
7. Ropacka-Lesiak M. Risk factors for the development of venous insufficiency of the lower limbs during pregnancy-part 1 [in Polish] / M. Ropacka-Lesiak, J. Kasperczyk, G.H. Breborowicz // Ginekol. Pol. – 2012. – Vol. 83 (12). – P. 939–942.

ПОЛІЖИНАКС

Склад: 1 капсула вагінальна містить неоміцину сульфат 35 000 МО, поліміксину В сульфат 35 000 МО, ністатин 100 000 МО.

Фармакотерапевтична група. Протимікробні та антисептичні засоби для застосування у гінекології. Антибіотики. Ністатин, комбінації. Код АТХ G01A A51.

Показання. Лікування вагініту, спричиненого чутливими до препарату мікроорганізмами, у тому числі:

- бактеріальний вагініт, спричинений банальною піогенною мікрофлорою;
- рецидивуючий неспецифічний вагініт;
- вагініт, спричинений грибами роду *Candida* (*Candida albicans* і *Candida non-albicans*);
- вагініт, спричинений змішаною інфекцією.

З метою профілактики інфекційних ускладнень Поліжинакс рекомендується застосовувати перед початком будь-якого хірургічного втручання на статевих органах, перед абортom, встановленням внутрішньоматкового засобу, перед і після діатермокоагуляції шийки матки, перед проведенням внутрішньоматкових та внутрішньоуретральних обстежень, перед пологами.

Протипоказання. Підвищена чутливість до будь-якого компонента (комбінації компонентів) препарату. Через наявність олії соєвої Поліжинакс протипоказаний пацієнтам з алергією до сої та арахісу.

Застосування у період вагітності або годування груддю. У клінічних дослідженнях Поліжинаксу на даний час не було відзначено на не повідомлялося про випадки виникнення вад розвитку або фетотоксичності. Спостережень за вагітністю, що за-

знала впливу цього лікарського засобу, недостатньо, щоб виключити будь-який ризик. Тому застосування препарату у період вагітності можливе лише за призначенням лікаря у тих випадках, коли очікувана користь для матері перевищує потенційний ризик для плода.

Через відсутність даних щодо проникнення препарату у грудне молоко застосування цього препарату слід уникати у період годування груддю.

Спосіб застосування та дози. Дорослим застосовувати інтравагінально ввечері перед сном 1 капсулу на добу. Курс лікування – 12 діб, профілактичний курс – 6 діб. Не слід переривати курс лікування під час менструації.

Категорія відпуску. За рецептом.
Виробник. Іннотера Шузі, Франція/Innothera Chouzy, France.